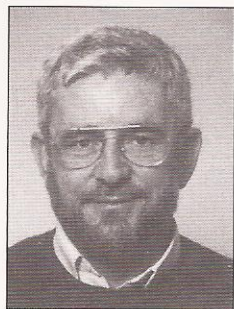

ONS, O MEU PARAÍSO DE ONTE (IV) "DÍA DE ENTERRO NA ILLA"

Por: Julio Santos Pena

Aquel inverno foi duro, moi duro. Dende a fiestra da miña casa miraba tódalas tardes cómo o mar pasaba dun lado a outro do peirao. A Illa estaba silenciosa só o vento que zoaba mentres se metía polas rendixas das portas e das ventás como querendo escudriñar o que había dentro das casas, nos libraba que estabamos en pleno inverno. A brétema gris chumbosa envolvía á illa, envolvíanos

a todos. Só o rechouchío dos nenos na escola poñía no ár unha sensación de vida mentres as dornas adormecían na praia de Curro un pouco máis arriba do acostumado porque, as ondas do mar, ameazaban con arrastralas no seu enfurecido ir e vir.

Aquela mañá sorprendeume que tan só dous nenos esperaban na porta da escola por mín. Saudeinos, despechei e entramos dentro da aula. Os nenos tomaron asento nos seus respectivos pupitres e fixemos algo de tempo á espera de que os demais cegasen. Mirei para o reloxo pensando se me adiantaría alomenos unha hora pero as agullas sinalaban o horario correcto.

De súpeto apareceu Pin pola porta irrumpindo na aula de xeito desacostumado, como se fora un día de festa.

- Hoxe non hai escola – espetoume como estrañándose de que estiveramos aqueles tres dentro da aula.

Mirei ó neno e volví a ver para o reloxo non fora a ser que a estancia continuada de dous meses na Illa sen saír a Terra me fixera perder o rumbo do calendario e fora aquel día un domingo. Pero era xoves.

- E . . . ¿ por que?, pedílle unha explicación lóxica ó neno

- E que . . . morreu señora María

Non me atrevín a preguntar de novo pero gustárame que me explicara Pin qué tería que ver unha cousa con outra. Nembargantes, decateime de que aquel era un costume case sagrado e, a Illa, cando perdía algún dos seus fillos, resentíase toda ela paralizándose de seu. Mandeí aos outros dous nenos pequenos para casa porque non me sentín con forza suficiente como para rachar unha tradición de sempre e quedeime con Pin.

- E logo, ¿nunca ides á escola cando morre alguén?

- ¡ Ai non !, - dixo mirándome con fixeza como se non comprendese que o propio mestre non soubese tal cousa. E . . . seguiu, ata despois do enterro. . .

Comprendín que a cousa era máis seria do que pensaba e mirei ó ceo onde as nubes encapotaban todo o entorno mentres o mar seguía embravecido martillando nas rochas de Curro e pasando por riba do peirao. De súpeto decateime de que levábamos un par de días sen que aparecese pola Illa barco algún. Todos estaban invernados, a maioría deles en Bueu e o resto en Portonovo. Pensei que, de seguir aquelas condicións non poderían trae-lo féretro de terra para enterrar á defunta e, de ser certa a explicación de Pin esperábanme un para de días ou máis de vacacións obrigadas. O certo foi que, aquela mañá, ningún rapaz máis se acercou á escola nin ás súas proximidades.

Saín para fora. Naquel intre non chovía e ó pouco de permanecer na porta da escola vin a pequena e vacilante figura do señor Grabiél, aquel home, xa vello, con aspecto bonachón que facía as veces de enterrador. Portaba no seu ombreiro un para de legóns e camiñaba co seu paso cansino cara ó camposanto do Canexol.

- Bos días – berreille dende a miña improvisada atalaia

Gabriel vivía preto da miña casa e frecuentemente entaboaba con el conversacións cando nos topábamos en calquera momento do día.

O mar cubrindo o peirao de Ons.

PANADERÍA - PASTELERÍA

AMADOR

LA GRAÑA
(Ctra. Bueu - Cangas)
Teléf.: 986 321 118
Despacho en Montero
Ríos, 101.
Teléf.: 986 323 120
Bueu

- ¡ Ola !, - respostoume. Vou alá a cava-la cova, díxome como se dera por suposto que xa estaba enteirado da triste nova do día.

- Pero Gabriel, ¿vai vostede só?, - preguntéille porque parecíame que era un traballo demasiado duro para aquel home de pequena figura e xa avanzada idade.

- Se quere vir “conmijo” – respondeume cun malicioso sorriso nos beizos que sostiñan a colíña do derradeiro pitillo mentres fitaba para mín cos seus picaróns ollos. Non esperou resposta e aclaroume de que estábao a esperar Delmiro, un mariñeiro rudo e simpático que coa invernada non puidera saír ós polbos que era o seu traballo diario.

Gabriel seguiu o seu camiño logo de me facer un sinal de despedida coa man e a súa figura pola corredeira de Area dos Cans levaba un ritmo fixo e seguro.

Entrei na escola e amañei un pouco o orde dos pupitres e outros catro ou cinco detalles dos que sempre quedan atrás e ó cabo saín para baixar ata a taberna de Checho onde a

Corredeira de Area dos Cans. Camiño do Cemiterio

Señora Lola estonaba eternamente nas patacas sentada talo mostrador daquela tenda na que se podía comprar calquera cousa e na compañía silenciosa e compracente da “Chata”, unha gata que tiña a virtude de poderse colar entre os paquetes da estantería sen tirar con ningún deles.

-¡ Bos días !

-¡ Bos !, - respondeume Señora Lola sen desvia-la vista do seu labor.

-Estóulle de vacacións – díxenlle mentres entraba no seu recinto interior da tenda e me sentaba como adoitaba facer con frecuencia a carón dela para falar de mil cousas.

-¡ Pois logo !, - contestoume como asentindo á necesidade de tal circunstancia- Aquí elle así, a xente tenlle moito respecto aos mortos.

-O malo é que con esta invernada non sei se poderá vi-lo cura hoxe e, sen cura, dame a impresión de que non hai enterro.

¡ Ai non señor !, pero non se preocupe que o cura ha de vir cando traian a caixa de terra.

Igrexa e cemiterio de Ons

COLABORA:
DIPUTACION DE PONTEVEDRA

Señora Lola contábame moitas cousas da Illa. Ela tiña raíces en Noalla, - "Eu son do norte", adoitaba dicirme, e casara cun illeño moitos anos atrás por iso tiña unha dobre vertente de coñecemento de todo o que por alí pasaba.

Interior da igrexa do cemiterio. Ano de 1998

Erguinme e mirando polo ventaniño que daba luz á tenda adiviñei, nun punto da ría, o que me pareceu un barco pelexando coas ondas do mar que se me facían cada vez máis embravecidas.

-Paréceme que alí ven un barco

-E . . . será - respostoume a muller sen levanta-la vista das patacas que seguía estonando sen parar. XA lle dixen antes que habían de vir coa caixa. Mirei para o peirao e vin como a auga do mar seguía pasando dun lado a outro. O barco chegou ó cabo e varios homes apareceron no pequeno muelle dispostos a botar unha man conscientes de que era necesaria. A embarcación foise arrimando ao peirao nun exercicio de auténtico malabarismo do seu patrón que, consciente do perigo, daba adiante e atrás á espera do mellor momento para facer un ataque na escaleira mentres o mar seguía ameazante de sur a norte sen dar descanso. De súpeto, nunha operación de lustre, os que estaban a bordo botron en terra o longo paquete do cadaleito esperando pola familia da señora María envolteito en cartóns que foi recollido por dous ou tres homes dende a escaleira do peirao. O barco botouse atrás para evita-lo choque coas pedras do muelle pero, ó cabo dun par de minutos, opatrón volveu a aproximalo nunha cesada do mar. Foi entón cando saltaron en terra o cura e un familiar da difunta que viña enteirado da triste nova. Dúas mulleres con cadanseu moido na cabeza fixeron que lles cargasen a pesada caixa e acompasando o seu andar tomaron rumbo á casa da defunta.

Saudei ó cura e, xuntos, subimos pola costa de Curro conversando sobre o tempo e o embravecido mar. Arriba estaba Delmiro pálido coma a cera, desencanaixado.

-¿ Que foi Delmiro ? - pregunteille sen lembrarme de que pouco antes Gabriel, o enterrador, dixérame que contaba coa axuda do rudo mariñeiro

-Cale, cale. Estiven axudando a Gabriel a cavar unha cova no camposanto e chegamos a unha caixa onde había un esqueleto. Saín correndo sen mirr para atrás.

Pouco despois o propio Gabriel contábanos ó cura e a mín o conto sen parar de reir e con todo tipo de detalles para el familiares.

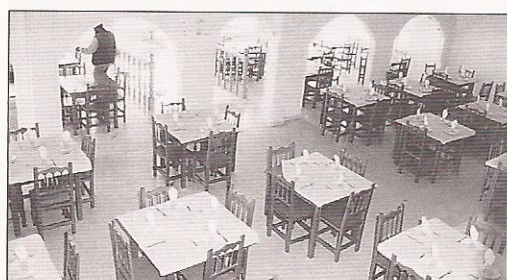
Choveu todo o día como se a Illa chorase a morte da súa filla pero á tardiña, á hora do serán decidida para o enterro, o ceo abriuse lixeiramente como dando unha trégola que non comartiu un vento constante e húmido. O cura entrou na casa e fixo os rezos de rigor mentres as fillas da defunta choraban amargamente facendo máis fortes os seus prantos cando, rematada-las oracións, procedeuse a tapa-la caixa. Os homes retiñan as bágoas mentres catro deles portaban xa o cadaleiro que foi sacado da casa describindo unha curiosa traxectoria ó redor do lavadeiro cercano. A comitiva na que nos integramos discurriu repetuosa baixo as pingueiras da chuva mentres os rapaces da escola corrían para adiante e para atrás polas veigas que facían ladeira co acmiño, nerviosos.

Unha hora despois todo se tronaba normalidade. A familia da señora María recollérase na súa casa e os homes da Illa volveron á taberna mirando para o ceo conscientes de que tampouco ó día seguinte poderían ir ó mar. Algúns sentáronse nas mesas e retáronse a unha partida.

-¡ Truco ! . . . ¡ Retruco !, - ouvíase dende lonxe. O duelo estaba rematado.

Botando unha partida. Ons

BAR - RESTAURANTE "O QUE FALTABA"

Especialidad en: CALDEIRADAS

Barrio de Curro - ILLA DE ONS